

İSTANBUL BİR TİYATROYA KAVUŞUYOR

YILDIZ SARAY TİYATROSU

1889 da II. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı içinde yaptırdığı tiyatro tümüyle onarılarak Eylül ayında hizmete girecek.

Tiyatro salonu bulmak başlı başına bir sorun olurken, İstanbul yeni bir tiyatro salonuna kavuşuyor. 1889'da II. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı içinde yaptırdığı "Saray Tiyatrosu" Eylül ayında gösterilere açılacak. II. Meşrutiyet'in ilanına dek zamanın

pek çok ünlü oyuncularının özellikle de İtalyan operet ve tiyatro sanatçılarının uğrak yeri olan Saray Tiyatrosu daha sonra "Mızıkacı Hümayun" görevini sürdürmekle birlikte Saray'la ilişkisi kalmamıştı. Saray bir süre halka açıldı, arada sırada gösterimler yapıldı. Burhanettin Bey'in topluluğu bunlar arasında idi. Zamanla tüm gösteriler durduruldu. Harap bir hal alan II. Abdülhamit Tiyatrosu kısa bir süre önce yeniden ele alınarak düzenlendi. Geçen yıldan başlayarak yalnızca İstanbul Festivali'ndeki kimi konserler yapıldı. Geri kalan bölümleri de onarılarak Eylül ayında tümüyle hizmete sunulacak. Tiyatronun bazı bölümlerinde fotoğraflar, belgeler, ortaoyunu ve karagöz gösterilerindeki tasvirler sergilenerek bir tiyatro müzesi niteliği de kazandırılacak.

Prof. Dr. Metin And'ın kaleme aldığı "Saraya Bağlı Tiyatrolar ve II. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı Tiyatrosu" adlı kitapçığında yer alan kimi ilginç bölümleri aktarmakta yarar var;

II. Abdülhamit tiyatroya çok düşküdü. Bunun sonucu Sarayında bir tiyatro kurmakla kalmamış, biri yerli öteki yabancı tiyatro topluluğunu yaşatmış, oradaki oyunculara albaylığa kadar varan rütbelere vermiş, yabancı sahne sanatçılarına olanaklar sağlamış gösterilerinden sonra parayla, nişan ya da değerli armağanlarla ödüllendirmiştir. Böylesine tutkulu sevgisine karşın, giderek ölçüsünü şiddetlendirdiği sıkı sansür düzeniyle Tanzimat'ın başlangıcından beri büyük aşamalarla çok gelişmiş tiyatroyu baltalamış, artık yerli oyun yazılamaz olmuş, tiyatrocular sinmiş, tiyatro binaları yıktırılmış. En ufak bir kuşku bir gecede Gedikpaşa Tiyatrosu'nu yerle bir edivermişti. Yasakların başında oyun konularında kralı devirmek, kral ve kral ailesinden birinin öldürülmesi gibi olaylar geliyordu. Maskeli Balo, Don Carlos, Huguenost ve Macbeth'in oynanması yasak edilmişti. Sıkıyönetim görevlileri çoğunlukla tiyatrodan anlamayan kişilerdi. Bunlardan Hasköy'lü Yahudi Yasefaçi'nin tiyatroyla tek ilintisi babasının hokkabaz oluşuydu. Yasak ettiği oyunlar arasında La Fille du Tambour-Major, Othello, Le Roi s'amuse vardı. Sıkı denetimin etkisi yerli tiyatrocular üzerinde olduğu kadar yabancı sanatçı ve topluluklar üzerinde de görülüyordu. Türkiye'ye sık sık gelmiş Sarah Bernardt, İstanbul'a 1888'de geldiğinde sarayda gösteri yapması düşünülmüş ancak Abdülhamit ölümü böylesine iyi canlandırabilen bir kadını görmek istememişti. Zaten tragedyadan hoşlanmıyordu.

Yıldız Sarayı üzerine en canlı, ilginç bilgileri ünlü İtalyan sahne sanatçısı Ernesto Rossi'nin anılarında buluyoruz. Rossi Saray Tiyatrosunu anlatıyor: "Aşağı, yukarı salon 16 metreye 10 metre boyunda uzunlamasına bir salondur. Salonu iki metreden biraz yüksek on sütun süslemektedir. Bu sütunlar sahnenin iki ucundan gelerek salonun ortasında birleşen üst kata desteklik etmektedir.

Üst kattaki sütunlar balkonu bir çok locaya ayırır. Harem kadınları için olan bu localar, içindekilerin gözükmesinin dışarıyı görebilmeleri için yaldızlı kafeslerle kaplıdır. Ortadaki localar sultan, karısı ve sultan ailesinden prenslerindir. Yunan üslubunu andıran bu yapı çok sayıda yağlıboya tabloların, yaldızlı süs ve kabartmaların bulunmasından hayli bozulmuştur."

